

stratejy rag an
TAVAS **KERNEWEK**

KERNEWEK

Raglavar a'n caderyor	1
An cansbledhen passyes	3
Aswon a Gernuak yndan an Chartour Ewropek rag tavasow Ranvroak ha Mynoryeth – Pyth yw an styr	4
Pleth eson ny lemmyn?	6
An process cusulya	8
Stratejy rag dysplegyans an tavas Kernewek	9
Vysyon 1: Pan vo chons rag oll neb a venja desky a Gernuak, y'n pub grath a dheskans oll	10
Vysyon 2: May fo ow tesky Kernuak bos aswonys mar dhruth avel ow tesky tavasow aral	12
Vysyon 3: May fo an tavas Kernuak aswonys yn bewnans poblek avel ran gwelys ha kerys da yn ertaj ha cultur a Gernow dyblans	13
Vysyon 4: Pan vo an tavas Kernuak aswonys dhe brovya shara dhe'n erbys Kernow yn postyf	15
Vysyon 5: Plema gordhyans dhe'n tavas ha status kehaual dhe'n tavasow aral ranvroak ha mynoryeth y'n GU mayth yw y status yskynnys	16
Vysyon 6: Pan vo dhe'n tavas Kernuak fordhow fundys dhe lafurya owth yncludya ystarnath cref ow scodhya dhe allowa vysyons 1-5 dhe dhos gwyr	17
Nessa cammow	19
Kettesten stratejek	20
Rol testennow	21

Bagas a Gusul

Cannasow a'n cowethasow ow sewya:

Agan Tavas

Consel Kernow (conselors ha sodhogyon)

Cussell an Tavas Kernuak

Dalva

Consellyow Randyr

Gorseth Kernow

Sothva a'n Government rag an Sothwest

Institute of Cornish Studies

Kesva an Taves Kernewek

Kowethas an Taves Kernewek

Bagas Lewyas

Cannasow a Gonsel Kernow, Sothva a'n Government rag an Sothwest ha pyp esel dewys gans an kemeneth a'n tavas.

George Ansell (Caderyor)

Maureen Pierce

Andrew Climo-Thompson

Ken George

Vanessa Beeman

Tony Steele (GOSW)

John Sawle (CCC)

Jenefer Lowe (CCC)

Raglavar a'n caderyoryon

An kensa stratejy ma rag an tavas Kernuak re be dysplegys hag yth yw an kensa cam y'n keweras a'n secund ran Chartour rag Tavasow Ranvroak ha Mynoryeth a'n Consel a Ewrop, ynno o ragavysys Kernuak yn Mys Merth 2003. Consel Conteth Kernow a ve formys Bagas a Gusul, del yncludyas kannasow a'n cowethasow a'n tavas hag ynweth Sodhva a'n Government rag an Sothwest, ha conselors ha sodhogyon a'n Consel. An Consel Syllan a ve leverys a dhysplegyans dredho. An Bagas a Gusul a aswon pobel a Gernow ha Syllan a bew an tavas. Dheworth an bagas a Gusul ma Bagas Lewyas a eth person a ve appoyntys hag a dhallathas war'n ober a gusulya yn efan kens screfa an stratejy.

An gortheb dhe'n cusulyans poblek eja ow confortya: ny a'gan bues convedhyans cler a'n whans a'n bobel a Gernow a'ga thavas ha re be cofhes der an proces a'n ethom dhe dheryva yn uskys may fo fydhyans y'n proces bos pesys ha surhe na vyth dysplegyans a'n tavas stagys. Kyn re be gwelow dyffrans gorrys yn rag, vysyon cler a Gernuak ha tavas kemeneth cowsys efan re omdhysquedhas yn mes der an proces. An stratejy a aswon bos hens pell dhe vos dhe dhrehedhes an vysyon ma a'n termyn hyr, bus 'ma owth offra forth gwyr, cam ha cam troha'n costen ma, hag y fyth ethom dh'y dhasweles yn fenough py gemmys re be cowlwres. An dysplegyans a Gernuak a drogh adrues pub ran a bolycy a government mes omdrestus on ny mars ues both da genen ny oll, an vysyon ma a yl bos gwres gwyr.

Ny a garsa dhe aswon an gweres res dhe'n proces cusulyans gans an whegh consel randyr hag estynna agan grassow dhe esyer Vicki Howard ha dhe'n re lyes conselor na neb a dhysqua bry personak y'n Stratejy. Ny a dal grassow specyaly dhe'n eseleth an Bagas Lewyas rag aga omryans ha profyans, kens oll Sodhak a Arts Jenefer Lowe, gans hy dywysycter heb let a besya an proces gwaya yn rag. Ny a wor gras ynweth dhe'n Sodhva a'n Ys-Pen Menyster ha'n Sodhva a'n Government rag an Sothwest, an dhew re wrug scodhya gans luengolon an dysplegyans a'n Stratejy ma.

Yn kendon a'n Government Manow on ny ynweth, kens oll an Menyster a Dheskans, Hon. Steve Rodan, Sodhva a'n Tavas Manowak, Phil Kelly ha dhe Phil Gawne ha'y kesoberyon yn Tynwald. Ynjy oll re be larj y'aga gweres hag avysyans der ha woja'n vysytyans of cannasath Kernow yn Mys Genver 2004, rag pyth ny a wor gras.

Del grysyn an comendyansow y'n Stratejy ma herwyth a wra dynya scodhyans poblek efan, ha omdrestus on ny bos an costennow yn towl agan tavas a vyth dhe dhrehedhes. Lemmyn thera chons yn unyk rag Kernow dhe dhysplegya an usyans ha skentolath a'y thavas hen der an kemeneth, ow rychhe an bewnans a dhenythyans y'n osow a dhe ha fasthe arbennekter Kernow an pyth yw re muer a vry aberthyn Ewrop lyesyethek.

Cllr John Lobb
Caderyer, Bagas a Gusul
Stratejy Tavas Kernuak

George Ansell
Caderyer, Bagas Lewyas a'n
Stratejy Tavas Kernuak

Truro 2004

An cansbledhen passyes

An tavas Kernuak a besya avel sojeta muer gerys da dres an nawnjak cansbledhen, despyt mernans supposys avel tavas cowsys adro dhe 1800. Almanakys, areth ha folennygow adro dhe Gernuak, ha geryow a'n ranyeth, henwyn tyllerow ha teylu, a surhes del sevys an tavas avel ran yn few a'n ertaj Kernuak. Saw Henry Jenner o neb a dhasnerthys an daserghyans der y Handbook of the Cornish Language, dyllys nanj o un cansbledhen poran. Ef ha Robert Mordon Nans a lafuryys heb let abarth an tavas y'n kensa hanter a'n ugansves cansbledhen. Nans a dhyllas Cornish for All yn 1929 ha A.S.D. Smith a sewyas hemma gans Lessons in Spoken Cornish in 1931, ow provya an fundyans rag an pyth a dheth ha bos Kernuak Unys. Gerlyver a ve ascorys gans Nans y'n 1930ow ha hemma a gennerthys les ow tevy y'n tavas.

Fundyans a'n Orseth a Gernow in 1928 a gennerthys an usyans a Gernuak. Byldys war hemma, yn 1967 Kesva an Tavas Kernuak a ve formys dhe restry ha menystra apposyansow yn Kernuak ha dhe dhylllo lyvrow. Lyes a dextennow Kernow ha lyvrow rag dallethoryon a sewyas, dyllys gans Kesva an Tavas hag erel. Der an 1970ow theja brassa poslef war'n tavas cowsys ha hemma a sordyas assays dhe brovya moy tyllerow dhe gows Kernuak. Dre henna, cuntellvaow dhe glappya yn Kernuak (aswonys avel 'Yeth an Weryn') yw senjys yn fenough dheworth an Est dhe'n West a Gernow. Yn keworransus dhe'n wharfosow ma hanter-formal, nyver a teyluyow a dhallatha dhe usya Kernuak kepar ha'n mayn a gemenessans pub deth. Rag an kensa termyn aban an 1800ow avar thera gweryn ow pewa yn Kernow hedhyw neb re be magys yn kerhyneth dewyethek.

Y'n 1980ow whythrans noweth aberthyn dhe Gernuak hengovak a egerys dathel yn kever an gwella forth dhe lytherenna an tavas arnoweth. An dathel ma re sewyas yn furvow dyvers a'n tavas. Bytegans, ynny re encressys agan skentolath a'n tavas yn hy agweth teythyak. Pelha, textennow noweth bos dyscudhys. Yn Ensompel, an Homylys a'n Whetegves Cansbledhen Tregear a ve dyscudhys yn 1949 hag agensow an mamscryf a'n gwary kens hemma ancoth, Beunans Ke, a ve ancudhys yn Kembra. 'Thera oll an tacklow ma ow crefhe an gwel bos Kernuak kepar ha tavas dynamek gans an cuth dhe sowyny yn ayrgelgh a pluralystyath yagh. Les y'n textennow hengovak a Gernuak yw dres an norvys lemmyn, ha dres an cansbledhen passyes re be omherdhyans hewel y'n usyans a'n tavas gans negesow, an asran bodhak ha pobel gemyn yn Kernow. Hedhyw, lyes furf a lytherennans rag Kernuak a dhest dhe'n les yn few y'n tavas. Pelha, theraswon ow tevy a ethom dhe lafurya warbarth dhe vyldya forth yn rag a'n tavas ha metya an whansow a'y nyver ujjy owth encressya a gowsoryon ha scodhyoryon.

Aswon a Gernuak yndan an Chartour Ewropek rag tavasow Ranvroak ha Mynoryeth – Pyth yw an styr

Pan a dheryvys Nick Raynsford, Menyster rag Government Leyl ha Ranvroak war 5 Mys Du 2002 an ervyans gans an Government GU dhe aswon Kernuak kepar ha dos yndan Ran II (Artykyl 7) a’n Chartour Ewropek rag Tavasow Ranvroak ha Mynoryeth, ef a boslefys hemma avel cam postyf yn un amyttya an bry arwedhek a’n tavas Kernuak dhe arbenneker hag ertaj Kernuak.

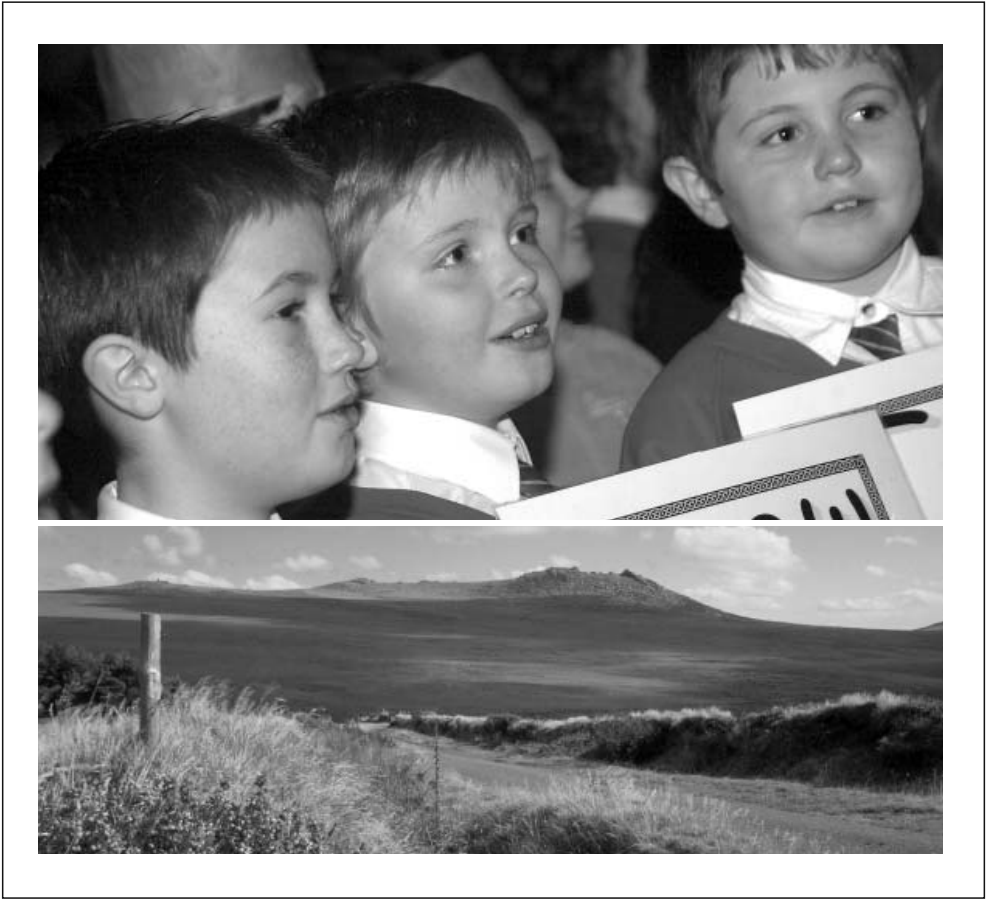
Nena, pyth yw an styr a aswon yndan an Chartour yn gwryonath?

An purpos a’n Chartour yw dhe wetha hag avonsya an tavasow ystorek mynoryeth bo ranvroak a Ewrop rag an keworrans ynny a wra dhe dyversyta culturek ha hengovyon ystorek yn Ewrop ha drefen bos peryl re anedhanjy dhe vos dhe goll.

Alwedhoryon Stat Eseleth (Governmentys) yw requyrys dhe selya aga bolycys, laha ha usadow war’n costennow ha pennewlys settys yn Ran II a’n Chartour, y’ga mesk: aswon re tavasow an kepar ha menegyans a henath cutlurek; ow cordhya an teyr mayth eronjy cowsys; esya aga usyans; ha provya a furvow ha forthow dh’aga desky ha studhya. An Chartour a aswon an cyrcumstansys a bub tavas a wrello dyffra yn efan, nena y coth dhe’n Governmentys gul an pyth yw resonus ha kewar herwyth dhe’n ethommow a’n tavas.

Avel keworrans, thera furnath dhe’n Governmentys dhe ervyra py tavasow dhe henwel yndan Ran III a’n Chartour, del dhefyn an provysyon manylys rag an avonsyans bew a dasasow yn bewnans poblek. An Government a GU a ervyras y’n mater a Gernuak, avel Scots hag Ulster Scots, bos aswon yndan Ran II lowr ha resonus herwyth an stuth a’n tavas.

An Chartour a requyrys an Government GU dhe surhe an ethomow ha whansow cowsoryon Kernuak ha pobel ow mennas dhe dhesky Kernuak bos kemerys yndan consydrans pan ow kewera Ran II. Hem a vyth proces ujj ow pesya, bus an cusulyans poblek a senjys dhe dheryvas dysplegyans y'n stratejj ma rag Kernuak re gallusegys settyans dalhen yn ethomow ha whansow na dhe vos cachys yn stap avar.

Aswon a Gernuak yndan an
Chartour Ewropek

An Chartour yw constrynys dre system a dheryvadow peryodek gans an Governmentys dhe'n Bagas a arbennegyon anserhak a'n Consel a Ewrop. An kensa deryvadow formal gans an Government GU a vyth yn Gortheren 2005. An Bagas a dheryvys yn faverus warbyn an ober kensa gwres yn poynt a Gernuak del ve provys y'n deryvas anformal yn Kevardhu 2002. An Bagas a vetyas nyver a gannasow a'n tavas Kernuak der y vysytyans dhe'n GU yn Genver 2003.

An dexten cowl a'n Chartour ha'y dheryvas styryansek a yl bos gwelys der an wyasva Consel Conteth Kernow bo yn lyvervaow poblek yn Kernow.

Ple theron ny lemmyn?

An trogh ma a dhelynyas re a’n determynyans bras a’n deryvas anserhak rag Sodhva a’n Government rag an Sothwest (SGSW) yn 2000 avar ha dysplegyans moy agensow. An deryvas cowl a yl bos kefys war’n wvasa SGSW dhe www.gosw.gov.uk.

An deryvas a estematys y fo adro 300 cowsor effethus a Gernuak gans adro dhe 750 person ow tesky an tavas dre glassow deskans tevsak ha deskans dre lyther. An nyver a gowsoryon a besy dhe encressya. Theja re neb form a dheskans an tavas yn 12 scol kensa ha 4 scol secund. Moy agensow coljow tavas a dhallatha dhe dhesky Kernuak kepar ha ran an currculum. Platten Gompact toul deskans ynteractyf noweth a ve dyllys gans Eurotalk. 100 studhyer dheworth scolyow kensa ow lewyas an devysyans ‘Sense of Place’ a’n Auctoryta Deskans Kernow a berformys canow yn Kernuak Degol Peran yn Merth 2003.

Muer a vry yw an tavas rag gnas Kernuak yn form a dhysplegyans ranvroak hag ertaj culturek, gans demond owth encressya rag demedhyansow ha solemphnytys poblek aral yn Kernuak orth y gemeres yn hans kemeneth a’n tavas effethus. An Testament Noweth a ve keworrys yn 2002 dhe’n nyver a dextennow cryjyk trellys dhe’n Kernuak.

delivering the curriculum with distinctiveness and diversity

Units

- 'Lost Your Tongue?' 1
- Land of Saints 2
- Voyage of the Mystery 3
- Wrecks & Rescue 4
- An Gof 1497 5
- Cornish Seashore 6
- CD ROM Information
- Evaluation Reports
- Contact Us
- Updates
- Links

1 Lost Your Tongue

Home View PDF Download PDF Print PDF

To view, print or download the full Unit details please select one of the PDF options above.

About the Unit

In this unit children find out about the Cornish Language through the starting point of the story of Dolly Pentreath. They develop their ability to use written and pictorial sources, ask and answer questions and identify historical changes.

Children learn to introduce themselves and to greet others in Cornish. They begin to use simple language of classroom interaction.

In this unit children sing and play a selection of traditional and contemporary singing games and dances in Cornish. They look at their characteristics, eg structure, tempo, rhythm, tunes, words, actions. They think about the origins and uses of singing games and singing for dancing. They consolidate their sense of pulse and ability to perform with others.

Musek, can ha dons a pub sort re dhrow Kernuakdhe'ngoslowysy efanna ha moy a gerys. Lyes cor lemmyn a wra yncludya defnythyow a'n tavas Kernuak y'ga raglennow ha thera wharfos Can rag Kernow pub bledhen scodhyes gans radyo Pirate FM. An Orseth a Gernow bledhennek re dheth ha bos ynstytucyon mur dhe les yn bewnans burjesek ha culturek a Gernow.

Nyver a waryow fylm ber, deryvadow ha fylm fythur a hyder luen re be gwres, re anodhanjy re waynys rohow. An coveraj mayn darlejans yw constrynys dhe raglen newodhow ber der Radio Cornwall Dedhyow Sul, hag yn prynt, dhe'n Western Morning News thera coloven seythennek yn Kernuak. Thera, bytegans, gwask specyalyt hag actyf ow tyлло defnydhyow y'n tavas Kernuak, owth yncludya novels a hyrder luen, ha lyvrow noweth pesya dhe vos dyllys pub bledhen oll. Thera magazyns, lyvrow comyk ha dyllansow aral rag flehes.

Consel Conteth Kernow, oll a'n Consellyow Randyr ha 38 Consellyow Dre ha Plu yn Kernow re adoptys deryvas a bolycy dhe scodhya an tavas pelha. Dhe'n Fundyans gwary dall ertaj 'ma lemmyn polycy yn kever tavasow ertaj owth yncludya Kernuak.

Marnas henwyn tyllerow aga honen, dhe'n Kernuak 'ma presens poblek ow thevy. Dhe'n lyes dre 'ma dynergh Kernuak y'ga bordys henwel ha lemmyn 'ma arwedhow henwyn tyller yn form ystorek dhe'n forth entrans bras. Dhe'n Consel Randyr Carrak 'ma bolycy dhe henwel henwyn y'n tavas Kernuak rag stretys noweth ha chyw poblek hag yma nyver ensomplow a henwyn Kernuak kepar ha henwyn Sawsnakhes war arwedhow ha folennygow. Folennek a bryntyas rag Gun Bren usya nebes Kernuak.

Ple theron ny lemmyn?

An process cusulya

Yn un dharbary an stratejy ma, an Bagas Lewyas a vennas dhe surhe bos cusulyans ynclusyf an ran muer a vry a'n proces. An cusulyans a dhallathas yn Gwyngala 2003 der an rannow ma:

- Rew a whegh cuntellyans poblek egor, un anodhans yn pub randyr oll yn Kynyaf 2003. An cuntellyansow a ve argemennys der an gwask ha mayn ha dre bost kens.
- Pajer cuntellyans gwelvagys yn Kynyaf 2003 gans attendyans gelwys war del greshes war vewnans poblek, deskans, negys, mayn ha'n re dyallus dhe attendya a ve gelwys der an pellgowser.
- Submyttyans screfys dre bost bo warlynen der an wyaasva Consel Conteth.
- An dyllans a stratejy garow rag cusulyans yn Me 2004. Hem a ve senjys yn efan ha campollow a ve govynys orto.
- Campollow dre bost ha ryfbost yn kever an deryvas.

Keworransus, vysytyans dhe Vanow rag studhya a ve omgemerys gans esylly a'n Bagas Lewyas dhe wythra an methodys usys ha dysplegyans gwres. An tawas Manowak a brovyas martejen neshevyen an moyha ogas a Gernuak avel form a poynt dalleth a dhysplegyans, ha'n Bagas Lewyas a vennas dhe gonvedhes an dysplegyans usys del brofyas sowyn, hag aswon dyscadow deskys del alja leverel a ober adro dhe Gernuak.

An bagas a ve sordys marth kens oll a'n dywysycter del devys y'n Manow yn kever an tawas. Kens oll o an poslef dhe dhalleth a os yonk, yn fenough ow magly an teylu yn tyen dhe scodhya an flogh.

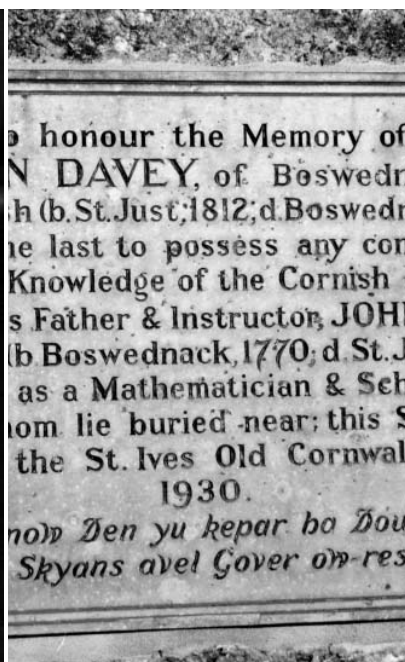
An countenans postyf troha an tawas gans an majoryeth a bobel yn Manow ynweth sordys marth an bagas, neb a ve leverys gans sodhogyon an socour a gnas kelmys gans an tawas re brovyas postyf y'n bys kenwerthek yndella.

An auctorytys Manow, dre dermyn a deg bledhen, re fundys raglen efan dres pub ran a vewder. An preder menegys dhe'n bagas o an ethom kens oll dhe dhalleth nampyth, mar vyan kyn fo, kepar ha sel dhe vyldya warnodho, hag orth aga experyans an raglen a wrussa gwaynya herdhyans y honen.

An chons dhe enworra aberthyn dhe'n cusullyans war'n stratejy re be byldys aberthyn pub stap a'n lafur ha'n campollow ha submyttyans recevys a dheryf an deryvas cawal ha'n ober ow pesya an dhew awos henna.

Stratejy rag dysplegyans an tavas Kernuak

An trogh ma a set yn mes an vysyon ha costennow dhe dhysplegya an tavas Kernuak, screfys awos bos cuntellys deryvadow dheworth an cusulyans. An vysyon yw menegys kepar ha whegh chyf-them. Yndan pub them 'ma clerheans a fatel yw kevrynnys dhe'n determynyans a'n cusulyans poblek. Gwryansow a dermyn avar ha pelha yw aswonys, medrys dhe wul dhe warfos a'n vysyon der an nessa 25 bledhen. An gwryansow nynj yw exclusyf nag exhaustyf hag y fyth ethom dhe dhysplegya pelha dres termyn.

Vysyon 1.

Pan vo chons rag oll neb a venja desky a Gernuak, y’n pub grath a dheskans oll

Onen a’n messajys creffa ujj ow tos a’n cusulyans yw an whans dhe wul provyans dhe dhesky an tavas, dheworth kens-scol bys Penscol ha deskans rag tevysoyyon. Yn nebes casys, hem yw dysquedhys yn sempel kepar ha whans rag pub person yonk oll dhe gafus dhe’n leha un prevyans a wryans tavas ha warnath a gultur Kernuak. Yn casys aral an bolunjeth yw rag spas dhe vos gwres dhe dhesky y’n curriculum pan vo demond.

Dyscudhans dhe’n tavas a’n os avar ha pesyans a jonsys dhe desky dhe weres avonsyans, owth yncludya hemma rag cowsoryon ogas dhe freth, hag owth encressya deskans a’n teylu yw gwelys avel an bry uhella dh’y dhysplegyans aberthyn an kemeneth.

‘Ma whans dhe weles moy a jonsys dhe vos provys deskans rag tevysoyyon, y ‘ga mesk an re provys gans an asran bodhak, ha rag classow dre roth aberthyn an system a Auctoryta Deskans Leyl dhe vos prevys yn kethsam maner avel tavasow aral nena dhe wul ‘gwaryva gompes’ gans an charjys haval orth glassow tavas aral.

An pelder dhe vyajya dhe glassow a’n tavas yw crejys dhe vos baryas dhe gemeryans neb tus dhe dhesky.

Ethom yw aswonys may fo moy defnydhyow ha gwella dhe dhesky orth an tavas dhe vos kefys a bub level.

‘Ma ethom rag an deskans a Gernuak dhe vos scodhyes gans whythrans grath Penscol y’n formys a’n tavas hengovak ha daserhys an dhew. Hem yw gwelys avel dhe ry dhe weres an gwryans a gopyow esy dhe gafus a’n textennow ystorek ha ran an bry uhella dhe jekkya ha deryvas an proces a towlel an tavas ha perhenegyans secund tavas ha usyans yn Kernow.

Costennow

- Raglen a dheskans accesus dheworth kens-scol dhe deskans uhella ha rag tevysoyyon
- Kescowethyans effethus yntra corvow dre laha, an asran deskans dre roth ha’n asran bodhak
- An dysplegyans a forthow noweth dhe accesya an tavas Kernuak ha scodhya systems rag studhyoryon noweth ha cowsoryon freth noweth an dhew, ha defnydhyow deskans arnoweth
- Raglennow a wythrans dhe dheryvas sel a asnodhow ha’n proces a dewlel a’n tavas.

Gwryansow menegek

Ragrestrow avar

- Dalleth dhe fundya kescowethyansow ha framweyth rag dathel
- Assaya usadow da owth exystya ha scullya skentolath anodho r.e. ober owth exystya yn scolyow, an rol a Sense of Place dhe eskynna warnath avar, an omgemeryans ha dysplegyans cuth a dhesky dre lyther
- Fundya poynt cres dhe dhava rag Kernuak yn deskans
- Aswon chonsys aberthyn provyans owth exystya rag acces an tavas Kernuak
- Dysplegya avonsyans moy effethus rag chonsys desky rag tevysogyon
- Dygelmy problems a gost ha squyder a glassow, bodhak ha dre roth
- Convedhes hag assaya patronys dhe gafus rag desky an tavas
- Assaya demond dhe bub level
- Audytia asnodhow owth exystya ha lafurya gans kescowethyansow dhe veras orth ethommow rag asnodhow ha'n goblegysow
- Funday comendyans dhe dhysplegya warnath brassa a'n tavas

Termyn hyrra

- Delynya raglen termyn dhe besya rag delyfra pyth yw costhes ha metya ethommow a'n asrannow bodhak ha dre laha
- Fundyans raglen a dhysplegyans owth exystya
- Dysplegya chonsys dhe dhesky aral r.e. corsow yntensyf ha seth
- Pesya dhe dhysplegya chonsys herwyth dhe dhemond

Vysyon 2.

May fo ow tesky Kernuak bos aswonys mar dhruth avel ow tesky tavasow aral

Ow tesky a ha desky orth Kernuak y coth bos crejys avel mar druth es tavasow aral may whrello sowyny. Yn ran hem yw govyn a’y wul pobel moy lowen dhe dhesky a ha desky orth an tavas.

Ow queres descajoryon vodhak dhe dhesky gwella ha gwaynya composter ha gallusegy cowsoryon a’n tavas dhe waynya skyans dhe dhesky yw gwelys avel forthow dhe estynna squyryow, muer a vry dhe denna moy a studhoryon, hag encressya an pol a dhescajoryon.

Ethom yw aswonys ynweth rag descajoryon a scolyow aga honen dhe gafus composter aswonys y’n tavas.

Re a wel an usyans a dhescajoryon gwandrus avel forth heblyth hag effethus yn cost dhe dhelyfra deskans dhe addya dhe’n veyny desky dheworth scolyow aga honen.

Costennow

- Squyryow uhel yn un dhesky a Gernuak
- Provyans a dheskans rag descajoryon vodhak, dhe ranna skyansow ha jynweythyow delyfrans effethus
- Composterow aswonys y’n tavas rag studhoryon ha descajoryon
- Chanj yn percepcyons a Gernuak ow formya baryas dhe dhesky a ha desky orth may fo omgemeryans brassa a’n tavas gans pobel yonk.

Gwryansow menegek

Ragrestrow avar

- Aswon an ethommow a dhescajoryon vodhak ha delynya raglen dh’aga dygelmy
- Dalleth dhe fundya kevrennow yntra descajoryon galwansus ha bagasow a’n tavas dhe esya understondyans ha keschanjyans a skyansow
- Whythra dhe fundya composterow aswonys
- Comendyans hag argemynnyans dhe dhygelmy govynnadow a ymaj
- Kennertha descajoryon bodhak dhe accesya deskans gwyw pleth ues owth exystya solabrys, ha delynya comendyans rag raglen deskans specyfyk ple nag ues.

Termym hyrra

- Comendyans pesys ha dasassesyans a ethom
- Kewerans a raglen deskans commendys
-

Vysyon 3.
May fo an tavas Kernuak aswonys yn
bewnans poblek avel ran gwelys ha kerys da
yn ertaj ha cultur a Gernow dyblans

Ow cul an tavas moy gwelys yn wharfosow ha bewnans poblek a bub deth, owth yncludya war wharfosow sodhagyl hag estynna y usyans yn golyow hag yn can, yw gwelys kepar ha fordhow muer a vry dhe eskynna hy profyl ha dhe waynya omgemeryans efanna.

Stratejy rag dysplegyans an
tavas Kernuak

Aswonys yw ragthy dhe avonsya, ‘ma ethom dhe vyldya percepcyons postyf ha dhe dhysplegya convedhyans gwella tyller a’n tavas yn bewnans a Gernow.

‘Ma chons rag corvow poblek dhe humbrank yn un scodhya a’n tavas, rag ensompel der an usyans a arwedhyans dewyethek war hag yn chyw poblek yn Kernow, war benlytherow, ha defnydhyow avonsyansek, ha war wyasvaow, ha dre avonsya an usyans a henwyn ystorek rag dreow ha stretys. ‘Ma whans ynweth dhe weles, dres termyn, deryvadow sodhagyl dewyethek.

Ow tysplegya an profyl a vayn Kernow ha bos yn un gennertha a brovyans dre fylm, TV ha radyo ha der an usyans a dechnologyeth noweth, rag ensompel an Ynterros yw gwelys avel forth muer a vry dhe efanhe acces dhe Gernuak rag cowsoryon ues lemmyn ha gwaynya goslowysy noweth a bobel muer y’aga

les dhe wodhvos moy yn kever an tavas. 'Ma ethom dhe wul kevrennow yntra kemeneth a'n tavas ha'n pobel a'n mayn dhe weles py ehen a dhysplegyans a vo possybyl ha dhe usya dhe vetya ethommow a'n kemeneth, y'ga mesk ow prevy scothyans rag contents a'n tavas Kernuak.

Ow usya an tavas yw gwelys avel forth dhe weres byldya kemeneth creffa hag omsenjyans a dyller ha gnas. Ynweth y fo usys dhe weres dygelmy keas mes socyal, ple, rag ensompel a wra styrya dhe waynya skyans noweth, byldya prys y honen gwella bo yn dysplegya omsenjyans a bewans encressys yn mesk pobel yonk.

Rag an tavas dhe dysplegya yn cows kemeneth, 'ma ethom rag moy a jonsys rag y usyans yn bewnans socyal a bub deth yn maner gnasek yn kettermyn ha wharfosow restrys bo cuntellesow.

Costennow

- Usyans efanna a Gernuak yn bewnans poblek, kens oll dre usyans yn arwedhyans ha defnydhyow avonsyans
- Kescowethyans effethus yntra asran a'n tavas ha corvow poblek
- Usyans gwelys moy efanna a Gernuak a'n wharfosow poblek ha culturek
- Usyans effethus a vayn ha technologyeth noweth yn un weres a vewder a'n tavas ha hewelder brassa yn mayn

Gwryansow menegek

Ragrestrow avar

- Dalleth dhe vyldya convedhyans gwella yntra corvow poblek ha'n kemeneth a'n tavas
- Dalleth dathel gans corvow poblek dhe aswon chonsys dhe esya an usyans a Gernuak yn arwedhyans ha deryvadow, kens oll pan ujj asteverys ow pos dasquelys solabrys
- Fundya bagas avysya rag henwyn tyllerow
- Scothya an usyans gans devysyansow culturek kepar ha requyrys ha kennertha projetys noweth
- Aswon chonsys dhe avonsya gwarra a'n tavas owth exystya r.e. dyllansow, fylmys ha gwyasvaow
- Dalleth dhe dhathla gans an mayn dhe esya hewelder ha cuth brassa
- Aswon chonsys rag efanhe hag encressya an usyans a'n tavas y'n mayn.

Termyn hyrra

- Dysplegya ha scothya projetys specyfyk dhe omgelmy an many gans an tavas
- Dysplegya ha scothya projetys rag ober art creatus gans an tavas

Vysyon 4.
Pan vo an tavas Kernuak aswonys dhe
brovya shara dhe’n erbys Kernow yn postyf

‘Ma whans cref dhe wythra orth dysplegyans pelha rag merkyans Kernuak ha chonsys negys aral a’n tavas yn un offra rag negysow, yn marhasans ascoras hag yn un dhysplegya a ascoras noweth, y’ga mesk dyllansow ha tourystyeth.

Costennow

- Kennnertha bewder a negys noweth y’n asran hag aswon ha dysplegya bewder owth exystya.
- Kennertha an usyans a Gernuak pan yw kewar dhe gweres merkyans Kernuak.
- Whythra ha kennertha an usyans a Gernuak dhe scodhya devysyans tourystyeth culturek.

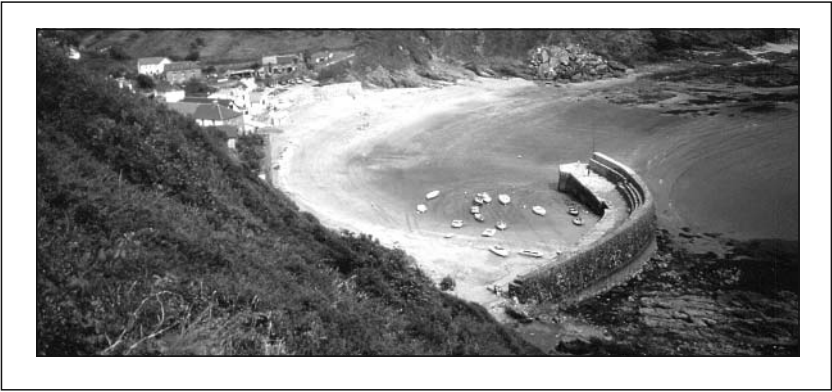
Gwryansow menegek

Ragrestrow avar

- Whythra shanel a varhasans, cadonyow a brovyans hag gweres abarth negysow an tavas Kernuak
- Sondya orth usyans a’n tavas dre negysow ha countenans dhedhy
- Dysplegya cowethyansow gans an Dhalva Tourystyeth ha provoryon tourystyeth aral.

Termyn pelha

- Dysplegya stratejys marhassa rag ascoras tavas Kernuak ha gwasnadhow
- Dysplegya an usyans a’n tavas y’n asrannow negys ha tourystyeth
- Dysplegya an fordhow dhe wetha gwryow a’n pyth skyanjak yn gordhyans an tavas

Vysyon 5.
Plema gordhyans dhe’n tavas ha status
kehaval dhe’n tavasow aral ranvroak
ha mynoryeth y’n GU mayth yw
y status yskynnys

‘Ma whans rag Kernuak dhe vos gwelys dhe gafus meryt ha dyhtyans kehaval kepar ha Kembrak, gans Ran Il a’n Chartour kepar ha costen worteweth a aswon drehedhys. Re na wel aswon yndan Chartour ha lowr ha whythra lahans aberveth dhe brevy gwehans dre laha dre act a’n seneth abarth an tavas Kernuak.

Y coth dhe’n tavas Kernuak bos yncludys y’n towlennow avel an Consel Brytonak – Godhalak reb tenewan ranvroak ha mynoryeth. Ma ethom dhe gesvyldya fardhow dhe gesgows der an consel pan yw an sojeta yn kever tavasow.

Yndella, ‘ma whans dhe weles kescowethyansow dysplegys yntra ynstytucyons poblek ha’n kemeneth a’n tavas dh’y brevy convedhyans gwella ha chonsys dhe lafurya warbarth. Kevrennow gans kemenedhow aral ha chonsys a geschanjyans culturek a ve gwelys muer a vry ynweth.

Costennow

- Kescowethyansow cref yntra corvow poblek ha bagasow bodhak a’n tavas
- Drehedhes aswon pelha ha scodhyans kepar ha ha pen kewar
- An dysplegyans ha mentons a gevrennow gans kemenedhow Ewropek a tavasow aral

Gwryansow menegek

Ragrestrow avar

- Kennertha ha pesya dhe vyldya kescowethyansow yntra ynstytucyons ha bagasow a’n tavas dhe brevy kesconvedhyans ha oberyans
- Dysplegya chonsys rosweyth yntra bagasow hag unygynnow
- Surhe an yncludyans a Gernuak yn towlennow yn kever tavasow ranvroak ha mynoryeth.

Termyn pelha

- Arolegy avonsyans yn fenough dhe dhetermynya mars, fatel ha pan goth aswon efanna ha creffa bos kefys.

Vysyon 6.
Pan vo dhe’n tavas Kernuak fordhow fundys
dhe lafurya owth yncludya ystarnath
cref ow scodhya dhe allowa
vysyons 1-5 dhe dhos gwyr

An ethom yw aswonys rag rosweyth a gresennow bewder hag arbennekter a’n tavas Kernuak ple hyll bos defnydhyow rannys ha towlennow ha devysyanow dysplegys.

‘Ma ethom dhe’n bagasow an tavas dhe gafus gweres dhe accesya fundyans, yn maner a weres dhe dhysplegya kynnygow hag ynweth dhe aswon penfentennow a arhasheans dhe gafus.

Ma ethom dhe’n kescowethyans yntra’n bagasow dyhaval bos kannerthys ha dysplegys pelha dhe weres kesagryans dhe vos drehedhys warn form screfys a’n tavas. Theja messaj cler dheworth an cusulyans bos res porres dhe agrya a’n mater a lytherenyans.

‘Ma ethom dhe gafus Dalva dhe brevy corf cryjys ha gordhys hernessys dhe gannasa abarth usadoryon a’n tavas ha dasqueles yw ewn ha heb ragvrues an keweras a’n stratejy ma ha’n Chartour.

Costennow

- An dysplegyans a ynstarnath ow scodhya kewar dhe’n cyrcumstances ow chanjya a’n tavas
- An dysplegyans a gresennow a vewder
- An fundyans a restryans rag dhe dhasqueles dysplegyans ha surhe cusulyans ow pesya
- Kesagryans a’n form a Gernuak dhe usya yn deryvadow sodhagyl ha rag yn deskans formal

Gwryansow menegek

Ragrestrow avar

- Appoyntya sodhak dhe dhysplegya an an nessa stap an ober
- Fundya bagas kevarweth dhe overweles an nessa stap a’n lafur
- Fundya bagas dhe jekkyha hag avysya an nessa stap a’n stratejy
- Provyha gedyans ha esyans rag projetys owth omsevel dheworth asran a’n tavas
- Mappya, dasqueles hag arolegy devysyansow, defnydhyow ha projetys owth exystya hag ow tos yn mes
- Aswon ha dysplegya awannow a fundyans dhe scodhya an raglen a lafur
- Dalleth dathlans ynclusyf may fo fundys yn termyn pelha an forth dhe screfa Kernuak yn deryvadow sodhagyl ha deskans formal

Gwryansow termyn pelha

- Dysplegya ystarnath tewlys dhe arwedha ha scodhya gwreans a’n tavas y’n termyn a dhe, owth yncludya arwedhans dhe vesurya dysplegyans
- Dysplegya skyans aberthyn kemeneth a’n tavas dhe surhe dysplegyans ha humbrankath a dermyh hyrra

Nessa cammow

Nynj yw an stratejy ma yntendys dhe vos deweth yn y honen, bus era deryvas ow lafurya hag omchanjya dhe vos dasquelys pub bledhen ha nowedhys dhe dastewynya dysplegyans ha'n bro ow chanjya a'gan cultur. An vysyon ha costennow yw uhelwhanjak ha 'ma ethom dhe gafus acceptyans realystek a'n toth y fyth possybyl orth aga delyfra. Nynj ues na colm yn uskys vyth. An aswon a Gernuak yndan a'n Chartour ha'n kescowethyans del wrug settya an proces yn un drelyla re settys an framweyth rag an termyn a dhe. An ober lemmyn yw dhe vyldya an kescowethyansow ha'n projetys an pyth a wra trelyla an vysyon dhe'n gwryonath.

Apert yw dheworth an speryans a gemenedhow tawasow aral dhe surhe tevyans pesys bos res dhe settya blokys byldyans y'ga le tam ha tam, hag yma ethom dhyn ny gorra an gavel aberthyn kennerth a'n tawas dhe wovyn orth demond ha gwreans ha bos ethom dh'y dhysplegya yn kensa le.

Keweras an stratejy a wra requyrya asnodhow, nag yn unyk yn termys arhanjak, bus, moy muer a vry yn kensa le, yn amser settys adenewan dhe dhysplegya an gwryansow.

Dre hemma an nessa cammow a vyth:

- Appoyntya sodhak dhe lafurya abarth an tawas yn unyk, dhe dhysplegya an raglen luen a'n kewerans ha dalleth an lafur y honen. An post ma a wra cruny warn bleynoryethow avar ow screfa towlennow kewerans costys hag aswon ha surhe defnydhyow may fo avonsys an ober.
- Fundya bagas, selys war an kescowethyans poblak ha bodhak del welas an gwreans an deryvas ma stratejy dhe arolegy dysplegyans adro dhe'n stratejy. An bagas ma a vyth cannajak hag antelhes, hag eseleth a dheryf dhe'n kemeneth a'n tawas ha kescowethasow dheworth an sector poblak.

An bagas lewyas ma owth exystya gans scodhyans meyransus a'n Consel Conteth ha'n Sodhva a'n Government, a lafur dhe cowlwul an re ma ha bos bagas arwedhans rag an sodhak yn kensa le.

Aswonys yw mars ues stratejy sowyn, an ystarnath dhe scodhya meyny, arolegy hag arwedha a res dysplegya ha chanjya dhe gesvetya ethomow noweth. An starnath campollys omma yw delynys rag an kensa stap a dhsyplegyans der an kensa dew vledhen yn unyk ha ran an lafur kemerys yn rag a vyth dhe brevy starnath gwyw dhe vetya an ethomow a dermyn a dhe.

Kettesten stratejek

An tavas yw essenjak ran a'n cultur kevodhak a Gernow bos y'n colon hy dyblanseth ranvroak. Nena, an stratejy ma a eseth yn un dhalhenna y'n kettesten a Community Strategy for Cornwall, del veder dhe 'increase community benefit from local distinctiveness' hag ynweth a wra provya shara dhe'n vysyon declarys a Strategy and Action, an strategy erbysek: 'to achieve sustainable prosperity through sustaining and enhancing Cornwall's distinct natural environment, heritage, culture and image'.

Rol testennow

European Charter for Regional or Minority Languages (Council of Europe, Charter No. 148, 1992)

ECRML: Addendum to the Initial Periodical Report presented to the Sec. General of the Council of Europe in Accordance with Article 15 of the Charter — UK: Informal UK report on Cornish (December 2002)

ECRML: Explanatory Report (Council of Europe, 1992)

Report of the Committee of Experts (Council of Europe, March 2004)

From Theory to Practice: the ECRML (Council of Europe, December 2002)

Promoting Language Learning and Linguistic Diversity (South West UK, Brussels Office, 2003)

An Independent Academic Study on Cornish (Prof. Ken MacKinnon, Sgrùd Research for GOSW, April 2000)

Policy on the Cornish Language (Cornwall County Council, 1999)

Policy on the Cornish Language (District Councils, 2000)

Policy on the Cornish Language (Town & Parish Councils, 2002)

Proposals and Recommendations for the Future of Manx Gaelic (Government of the Isle of Man, 2002)

Report on the Visit to the Isle of Man by members of the Cornish Language Steering Group, January 2004 (Steering Group)

Our Language: Its Future — Policy Review of the Welsh Language (Nat. Assembly for Wales, 2002)

A Fresh Start for Gaelic — Report by the Ministerial Advisory Group on Gaelic (Scottish Executive, May 2002)

A Strategic Plan for the Promotion of the Ulster-Scots Language (Ulster-Scots Language Society, July 2000)